

NALAC (94) *vb pf*

Pierwsze a jasne (w tym 2 r. błędne znakowanie), drugie pochylone; w formach fut e jasne; w formach imp e pochylone.

inf naląć (17). ◇ *fut* 1 sg naleję (1). ◇ 2 sg nalejesz (1). ◇ 3 sg naleje (6). ◇ 1 pl nalej(e)m (1). ◇ 3 pl naleją (6). ◇ *praet* 1 sg m -em nalął (1). f -m naląła (1). ◇ 3 sg m nalął (4). f naląła (1). ◇ 1 pl m pers -smy naláli, nalálismy (2). ◇ 3 pl m pers nalali (3). ◇ *imp* 2 sg naléj (35). ◇ 1 pl naléjmy (1). ◇ 2 pl naléjcie (1). ◇ *con* 2 sg m byś nalął (1). ◇ 3 sg m by nalął (1). f by naląła (1). ◇ *impers con* by naláno (1). ◇ *part praet act* naląwszy (9).

Sł stp notuje, Cn s.v. nalewam do stołu wina, Linde XVI – XVIII w.

1. *Wlać do czegoś, lejąc umieścić w czymś; miscere Mącz PolAnt; infundere Mącz; mittere Vulg [w użyciach bez dopełnienia = o nalewaniu alkoholu] (73) : Bo takie v nich ćwiczenie/ Lać w fię y nád przyrodzenie/ Gębá woła iefzczę náley/ Brzuch fie nie chce ciągnąć dáley/ A żołądek mówi iużci BielKom E8; RejFig Cc7v; Et absolute miscere significat, Naląć/ podać pić. Mącz 223d, 83b; (nagł) Chłop s kárczmarką. (–) Coż wždy páni ták figluiefz/ Dwie zá iednę przypifuiefz/ A podawałz nam s piánámi/ Day s konwią náleiem fámi. RejZwierc 235v, 31, [238], 241; KochFr 4.*

nalać czego (55): wlyp to wlyztyko w íkleniczę á naley oliwy czo potrzeba FalZioł II 23, III 30a, V 70, 91; March² Dv; Mylcz oto Lepey niefáley Racczey íobie pywa naley. RejKup c7v; KrowObr 90v; Mącz 235d; day wodzie wyrzeć/ náley potym mleká kożiego/ á powarz chwilkę SienLek 39, 178; StryjKron 160. *Cf nalać czego do czego; czego w co; czego na co; »nalać wina«, »nalać wody«.*

nalać czego do czego (5): Szukać wężów [...] pothym ie wpuścić w iakie naczynie [...] potym do nich nalać Mołzczu/ tho ieft wina młodego FalZioł V 94. *Cf »nalać wody«.*

nalać czego w co (18): Gdyby ktho nalął kozłowej krwi w doł/ vkopawly w domu, wlyztyki fie Pchły do ni y zbieżą y pozdychają. FalZioł IV 16d; RejWiz 14v; Leop 4.Reg 4/4; Náley w rog oleiu/ á idż do domu Íffái álbo Ieffe/ á pomáz iednego s fynow iego ná kroleństwo BielKron 65; Oley z cegły wyciąga bol z zębu dziuráwego gdy go weń náleie. SienLek 77; Weźmífz íoku z chebdowégo korzenia/ á náley go w bánkę skłáną SienLek 131v, 68v, 126, 139v, I76j 176v (9); RejZwierc 142. *Cf »nalać wody«.*

nalać czego na co (11): ty korzenia wlyztyki stłucz á włóżyć do íklenioze/ á na tho nalać małmazijey z połthori albo ze dwie kwarcie FalZioł V 70, I 133b, II 3a [2 r.], 3b, V 98; Naleyce wołku ná wodę/ Vyrzycie íwoię przygodę BielKom G4v. *Cf »nalać wody«.*

nalać co (3): Toć by ten pyl/ gdzies czo naląć. RejKup h6. *Cf nalać co w co.*

nalać co w co (2): Popioł theż z kości/ głowy plá wściekłego/ [...] z oliwą go rozmiefzawly w vcho nálać/ w ono po ktorey ítronie ząb boli. SienLek 77, 76v.

nalać na co (1): á pothym możefz ony riby polać tym/ albo oíobno na przyftawkę nalać FalZioł IV 46b.

nalać w co (5): BibRadz 4.Reg 4/4; náfmaż ziemnych glift w oliwie/ á w vcho náley po ktorey íe ítronie ząb boli SienLek 77v; KochMon 28. *Cf nalać co w co.*

nalać komu, czemu (10): RejRozpr G2; RejWiz 105v; BibRadz Prov 9/5; dzyeweczkiem vyrzał Rebekę/ rzekłem iey by mi dáła wody y nálała wielbłodom BielKron 13, 13, 447v; SienLek 178;

GórnDworz Nv; iuż bych dwie tym czałem wypilá. Niechcewá fię rozumieć. náley że mnie sפורזéy.
KochFr 11; *WerGośc* 223.

Zwroty: »nalać wina« = *vinum miscere Pol Ant* [szyk zmienny] (8): *FalZioł* I 39d, 77a, V 94a; A thákież y Wołowi choćbyś winá nálał/ Pewnie ledá w káłuży będzie wode wolał. *RejWiz* 105v; *BibRadz Prov* 9/5; *SienLek* 122; *GórnDworz* Nv; A posłowie tymczasem wina w kusz nalali *KochMon* 28.

»nalać wody« [w tym: na co (4), do czego (4), w co (4)] « *mittere aquam Vulg* [szyk zmienny] (14): Ezop bieżąc nie omieźkał/ W wielki gárniec wody nálał *BierEz* C2; *OpecŻyw* 91; tey wody ktorąś wlał na otręby, ciepło naley do zadku, trzewa miękczy y czyfci. *FalZioł* III 42c, III 42a, 42c, V 117v; Náley więc trochę wody gdzye ná rowne mieyfce/ Vźrzyłz o onác dáley rofchodzić fię nie chce. *RejWiz* 146; Nálalifmy thedy tákiey wody łobie do okrętow dołthátek *BielKron* 447v, 13, 35v; *SienLek* 99v, 108v; vmywáiąc fię iz łobie w rękaw wody náleie/ á coż sługá krzyw? *RejZwierc* [78²]v; *WujNT Ioann* 13/5.

W przen (1) :

Zwrot: »w serca [komu] nalać miłości« (1): Ofwieciż náffe ciemnościj/ W fertza nám naley miłofcij *OpecŻyw* 177.

2. *Lejąc napelnić; implere Vulg, PolAnt* [co] (13) : miał kxiądz Mádyáńki siedm corek/ kthore były przyfzły (do oney študnie) po wodę: y náliawfzy pełno korytá/ chćiały nápoić trzody oycá fwego. *Leop Ex* 2/16; *GórnDworz* Gg6; *RejZwierc* 158 [2 r.]; *BudBib Ex* 2/16.

nalać czego [= czym] (1): Ty telz funy gdyfmy náłali winá/ nowe (były) á oto fię popádáły *BudBib Ios* 9/13.

Zwroty: »nalać drugą« = *napelnić kolejny kieliszek* [szyk zmienny] (2): *RejRozpr* G2; á iefzcze łobie dobrze gęby nie vthrze/ á iuż woła náley drugą. *RejZwierc* 61.

»gardła aż do wierzchu nalać« = *upić się* (1): pełny dzban dobrej gorzałki/ piymyż/ á gardlá fwe aż do wierzchu náleymy. *WerGośc* 230.

[»sobie nalać głowkę« = *upić się*: [żywot rozkoszny] Vczyni z báby dziewkę, gdy sobie zbytnie náleie głowkę. *DramStp* 497.]

»pełną nalać« (1): [o Reju] iefzeże łobie vft nie vtárl/ á przedfię wołał áby mu pełną iną náłano *WerGośc* 242.

»nalać szyję« (3): *RejRozpr* G3v; *Prot* C; Ale/ kiedy ty pułczałz krew/ czemu ia piię? A nieobefzło mię to áżem nálał fziię. *KochFr* 103.

3. *Polać płynem; mittere Vulg* [czego] (6) : przyfzedłzy [Samarytanin] zawiązał rány iego/ á nálawfzy oliwy y winá [infundens oleum et vinum]/ włożył go ná bydłátko fwe *BibRadz Luc* 10/34; *WujNT* 236.

nalać do czego (2): Iz go nálałz Sámáritan á cudzozyemiec/ y władził go ná bydłátko fwoie/ y opárzył á zawiązał rány iego/ nálawfzy do nich winá y oleiu. *RejPos* 210v, 208.

nalać komu na co (2): A część oleiu náleie [!] mu [kapłan człowiekowi oczyszczającemu się] ná rękę lewą *Leop Lev* 14/26, *Lev* 14/15.

4. *Odląć z metalu wiele* (z subiektywnym podkreśleniem wielości) [czego (pl)] (2) : Amurat kazał nalać wielkich dział ktore z obu ftron miałtá przytoczono *BielKron* 249v.

nalac z czego (1): w KłaŃtorze s. FránciŃzká ze dzwonow dzyał náłali ku walce fie gotuiąc *BielKron* 202v.

Synonim: 2. napelnić.

Formacje wspólrdenne cf LAC.

Cf NALANIE, NALANY, NALEJ

ES